

22 ΟΚΤ. 2013

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΓΡΑΦΕΙΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΟΥ
ΕΛΕΓΧΟΥ

Αθήνα, 22.10.2013
Αρ. Πρωτ.: ΥΠ.ΠΟ.Α./ΓΡ.ΥΠ./Κ.Ε./107

Ταχ. Δ/ση: Μπουμπουλίνας 20
Ταχ. Κώδ : 106 82
Τηλέφωνο : 2131322-362, 363, 368
Fax : 210-82.01.426

ΠΡΟΣ: Βουλή των Ελλήνων
Δ/ση Κοινοβουλευτικού Ελέγχου
Τμήμα Ερωτήσεων
ΚΟΙΝ: 1. Βουλευτή κ. Ειρήνη - Ελένη Αγαθοπούλου
2. Βουλευτή κ. Μανώλη Γλέζο
3. Υπουργείο Εσωτερικών
4. Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων

Θέμα: Απάντηση στη με αριθμό πρωτοκόλλου 2253/2.10.2013 Ερώτηση

Σε απάντηση της με αριθμ. πρωτοκόλλου 2253/2.10.2013 Ερώτησης των Βουλευτών κ.κ. Ειρήνης - Ελένης Αγαθοπούλου και Μανώλη Γλέζου και σύμφωνα με τα στοιχεία που έθεσαν υπόψη μας οι αρμόδιες υπηρεσίες μας, σας γνωρίζουμε τα εξής:

Τα πρώτα γερμανικά αντίποινα, μετά την Κρήτη, πραγματοποιούνται στη Μακεδονία. Στην Κρήτη, μετά την κατάληψή της τον Μάιο 1941, ο γερμανικός στρατός τιμώρησε τους αμάχους για τη συμμετοχή τους στην αντίσταση κατά τη διάρκεια της εισβολής.

Στη Μακεδονία, τα πρώτα γερμανικά αντίποινα εκδηλώνονται μετά την πρώτη αντιστασιακή ενέργεια. Ήδη μέσα στο καλοκαίρι του 1941 συγκροτούνται αντιστασιακές ομάδες, τα ονόματα των οποίων παραπέμπουν συμβολικά στον αγώνα του 1821. Πρόκειται για τις μικρές ομάδες "Οδυσσέας Ανδρούτσος" και "Αθανάσιος Διάκος", που μάλλον δρούσαν χωρίς ιδιαίτερο συντονισμό και εκδηλώνονταν ως πρώτες κινήσεις της αντίστασης κατά του κατακτητή.

Στις ομάδες αυτές συμμετείχαν πρώην στρατιωτικοί, όπως ο Μερκουρίου, που επιχειρούσαν να οργανώσουν ένα πρώτο δίκτυο αντίστασης, αλλά η χρονική συγκυρία δεν ήταν απολύτως κατάλληλη. Το φθινόπωρο όμως της ίδιας χρονιάς προβαίνουν σε ενέργειες εναντίον των αρχών Κατοχής στήνοντας ενέδρες.

Αυτές είναι και οι πρώτες απώλειες Γερμανών στρατιωτών στον ελληνικό χώρο, τα πρώτα κρούσματα αντίστασης μετά τα γεγονότα της Κρήτης, και οι κατοχικές αρχές απαντούν στο τέλος Σεπτεμβρίου και στις αρχές Οκτωβρίου με την πρώτη εφαρμογή σκληρών αντιποίνων. Πλήττονται χωριά που βρίσκονται κοντά στα πεδία δράσης των ολιγομελών αυτών αντιστασιακών ομάδων. Πρόκειται για τα Κερδύλλια, για τα τρία χωριά στα ορεινά του Κιλκίς -το Κλειστό, την Κυδωνιά και το Αμπελόφυτο, για τα οποία ερωτούν οι Βουλευτές- καθώς επίσης και για άλλο ένα στον νομό Κοζάνης, το Μεσόβουνο.

Στην πρώτη φάση των αντιποίνων επιλέγονται οι άρρενες ηλικίας μεταξύ 16-60 ετών και μεταφέρονται λίγο έξω από το χωριό, όπου εκτελούνται ομαδικά. Το χωριό πυρπολείται, ενώ τα γυναικόπαιδα απομακρύνονται. Οι κατοχικές δυνάμεις ακολουθούν μια σχεδιασμένη εκ των προτέρων μέθοδο κλιμάκωσης του τρόμου, η οποία εξαπολύεται τους πρώτους μήνες της Κατοχής για να τρομοκρατήσει τον πληθυσμό, ώστε να πάψει να ενισχύει τις αντιστασιακές ομάδες.

Η φάση αυτή παρουσιάζει μια σαφή διαφοροποίηση από τα αντίποινα που πραγματοποιούνται τα τελευταία χρόνια της Κατοχής, και κυρίως το δεύτερο μισό του '43 και το '44. Τότε σκληραίνει η Κατοχή, δυναμώνει αντίστοιχα και η αντίσταση, οπότε τα αντίποινα αποκτούν έναν ακόμη πιο ολοκληρωτικό και μαζικό χαρακτήρα, κατά τα οποία πλήττονται ακόμη

και τα γυναικόπαιδα, όπως συνέβη με τα γυναικόπαιδα που είχαν εξαιρεθεί από τη σφαγή του 1941 στα τρία χωριά των Κρουσίων, για να πέσουν θύματα σε επόμενη φάση αντιποίνων των ναζιστικών δυνάμεων κατοχής. Αυτού του είδους τα αντίποινα εφαρμόσθηκαν για παράδειγμα στον Χορτιάτη, στα Καλάβρυτα, στο Δίστομο και αλλού, στις πλείστες, δηλαδή, των περιπτώσεων που έχουν ενταχθεί στο «Δίκτυο των Μαρτυρικών Πόλεων και Χωριών».

Η Διεύθυνση Νεώτερης Πολιτιστικής Κληρονομιάς (ΔΙΝΕΠΟΚ) του Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού, στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων της, έχει προτείνει προς ένταξη στην επόμενη Προγραμματική Περίοδο (2014-2020) ένα ολοκληρωμένο σχέδιο για την ανάδειξη και ερμηνεία των «Χώρων Μνήμης του αγώνα του ελληνικού λαού ενάντια στο φασισμό/ναζισμό και την τριμερή ξενική κατοχή 1940-1944». Στο πλαίσιο αυτού του έργου, σχεδιάζεται η ένταξη όλων των χώρων μνήμης σε δίκτυο που θα προσφέρει το πανόραμα της αντιστασιακής δράσης των Ελλήνων κατά την περίοδο 1941-1944, αλλά και τα ερμηνευτικά κλειδιά για την κατανόηση τόσο της αντίστασης, όσο και των μεθόδων των κατοχικών στρατευμάτων. Όπως προκύπτει και από τα ως άνω αναφερόμενα για τη μεθοδολογία και την κλιμάκωση των αντιποίνων, η θέση των τριών χωριών των Κρουσίων στο δίκτυο αυτό είναι εξέχουσα, αφού σχετίζονται με τις πρώτες εκδηλώσεις της αντίστασης του λαού μας και, ταυτοχρόνως, αποτελούν τις πρώτες περιπτώσεις εφαρμογής των αντιποίνων στο χερσαίο ελληνικό χώρο.

Σχετικά με το χαρακτηρισμό των τριών χωριών ως ιστορικών τόπων ή μνημείων, η Εφορεία Νεωτέρων Μνημείων Κεντρικής Μακεδονίας προγραμματίζει επιτόπια αυτοψία στην περιοχή σύμφωνα με τις διατάξεις του Νόμου 3028/2002 «για την Προστασία των Αρχαιοτήτων και εν γένει της Πολιτιστικής Κληρονομιάς» (ΦΕΚ 153/Α./28.06.02), άρθρα 6, 16 και 20. Στην περίπτωση αυτή, η Διεύθυνση Νεώτερης Πολιτιστικής Κληρονομιάς μπορεί να συμβάλει καθοριστικά σε ό,τι αφορά την ιστορική και λαογραφική τεκμηρίωση των χώρων και των αντικειμένων, καθώς και στην έρευνα για τη συγκρότηση σχετικών συλλογών.

Εσωτερική Διανομή:

1. Γραφείο Υφυπουργού Πολιτισμού και Αθλητισμού
2. ΔΙΝΕΠΟΚ
3. Εφορεία Νεωτ. Μνημείων Κεντρ. Μακεδονίας

